JAN KLECANDA:

POD TÍHOU PRÁCE.

Román.

A starý pán s tím větší chutí pustil se zase do své práce, vida, že nebude se musit zdržovati jinými starostmi.

Zatím přiblížil se den sňatku Hermínina, jenž vykonán ovšem s veškerou nádherou a okázalostí, jakouž mohla si dovoliti rodina milionářova.

Po celé dny bylo v domě jako ve mlýnici. Hermína tonula v záplavě darů a blahopřání, nádherných šatů i drahocenného bílého prádla výbavy, modistky se švadlenami a různými dodavateli podávali si dveře a paní Laura byla přešťastna, vidouc že celý svět točí se kol té jediné myšlenky, aby její dcera byla z domu vypravena tak, jak sluší se na dceru milionáře a nevěstu baronovu. Jediné, co jí kalilo radost, bylo to, že druhou dceru její jako mládenec povede k oltáři Vávra, a ne jak ona toužebně si přála, někdo ze šlechtického příbuzenstva.

Leč i tak svatba šťastně a s náležitou slávou odbyta a nejšťastnějším byl starý Šlechta, když po svatební hostině novomanželé se zvedli k odjezdu na svatební cestu, a on mohl se vrátiti ku své práci.

"Tu starost bychom tedy měli s krku," brouk Šlechta spokojeně a trochu dojat loučením s dcerou. "Zdálo se mi přece, že ten náš baron je opravdu zamilován," obrátil se tázavě k Vávrovi, jenž spolu s ním vrátil se od hostiny.

"Musil by věru nemíti oči," odvětil inženýr galantně. "Hermínka byla dnes okouzlující. A baron sám patrně zářil blažeností."

"Eh, snad tedy přece jsem mu trochu křivdil," těšil se Šlechta.

Také ostatní svatebčané, rozjíždějíce se, ujišťovali se navzájem, že viděli dnes vlastníma očima nejšťastnější párek lidí, a nevěřili-li tomu oni sami, věřila tomu paní Laura.

"Mé ubohé dítě," vrhla se do náručí Liduše, když s ní byla osaměla po odjezdu posledních stolovníků. "Škoda, že tebe nečeká také takové štěstí, jako tvoji sestru!"

* * *

Novomanželé přímo od stolu odebrali se na nádraží, aby jak to společenský mrav boháčů vyžaduje, nastoupili svou manželskou pouť životem přes několik lázeňských míst a světových měst.

Bohatí lidé nedovedou si ani manželské líbánky jinak představiti, než v železničním kupé první třídy nebo v hotelích velkoměstských. Méně bohatí rádi uzavírají se se svým mladým štěstím mezi čtyři stěny útulné domácnosti, nebo utíkají se někam do letní samoty, aby aspoň několik dnů manželství mohli žíti výhradně sobě samým, aby vzdáleni byli ruchu všedního života a ušetřeni zůstali všetečných pohledů a dotěrných otázek. Bohatí a vznešení obětují klid a pohodlí, i ty krásné upomínky, jimiž nám zůstává navždy drahým ono místo, kde jsme první dny svého manželství strávili, aby jen vyhověli módě, jež velí potloukati se po cestách, zlobiti se s konduktery a sklepníky a dáti se četnými zvědavci a vtipkáři při table d'hote obdivovati i vysmívati.

Baron Edgar i Hermína nemohli ovšem jinak než držeti se mody velkého města, a sama paní Laura, ač těšila se již na své návštěvy v baronovic paláci, uznala, že mladí manželé musí aspoň na několik neděl do světa.

Byla-li s tím spokojena Hermínor, byl ještě více baron Edgar, neboť tak se nejlépe na nějaký čas zbavil návštěv oněch pijavic, jež byly by se jistě hned po svatbě shlukly v jeho domě, aby — jak sám si v duchu říkal — dělily se s ním o kořist. Však ještě v posledních dnech vytloukl, kde se co dalo a byl nemálo potěšen, že nacházel všude hojně kreditu, a že mohl vypraviti se do světa opatřen hojně penězi. Také svatební dar pana Šlechty, jenž nechtěl se dáti zahanbiti a nešetřil ve slavný ten den bankovkami a zlatem, velice přispěl k povznesené náladě, v níž Edgar odjížděl do světa, nestaraje se, co bude se díti v jeho nepřítomnosti.

Byť baron Edgar z oněch lidí, již nepamatujíce na příští dny, nemajíce starosti o nic jiného, než jak by si dnešek zpříjemnili. Mohl-li si někde opatřiti peníze, neopomenul té příležitosti, byť by pro okamžik sám nevěděl, jak je použíti. A nejméně pomýšlel na to, že přijde den, kdy věřitel s úpisem v ruce zaklepe na jeho dveře. Proto také nepřipouštěl si starosti, co asi řeknou jeho věřitelé, až v den splatnosti dozvědí se, že je na cestách. Vždyť nejhorší, co ho mohlo stihnouti, bylo, že obrátí se se směnkami na jeho tchána, a tato myšlenka barona Edgara skoro rozesmála. Že starý pán zaplatí, aby člena své rodiny vyvaroval ostudě, o tom ani dost málo nepochyboval. A usmál se škodolibě při pomyšlení, že se tak továrníku trochu pomstí za jeho šosácké s ním jednání.

Baron Edgar, ač to sám sobě přiznati nechtěl, pociťoval, že prostý ten člověk vysoko nad ním stál a ještě více, že si tím asi Šlechta sám byl vědom. Roztrpčovalo ho to na tchána, mrzelo ho, že nedovede mu imponovati svým otavem, ale zároveň, cítě jeho převahu, ostýchal se před ním. Za nic na světě byl by nedovedl přiznati se ke své tísni otevřeným, mužným způsobem, leč myšlenka, jaké asi mínění utvoří si tchán o jeho povaze, až budou si věřitelé podávati dveře, byla mu úplně lhostejnou.

Putoval tedy bezstarostně smladou choť svou z jednoho světového města do druhého a sotva že jednou nebo dvakrát týdně několika řádky vzpomenul na rodiče své ženy, aby jim oznámil, jak nevýslovně jsou šťastni.

Manželé Šlechtovic byli skutečně nějaký čas velice spokojeni se stavem věcí. Kdykoliv přišel dopis od Edgara a Hermíny, jež zejména psala nadšeně o svém mladém štěstí, paní Laura vítězoslavně vypínala se nad svým mužem. Však byla vlastně ona tvůrkyní toho štěstí, jež potkalo jejich dceru. A továrník, jenž vůči tolika důkazům nemohl neuznati, že Hermína má asi dost příčin ku spokojenosti, byl tak spravedliv, že zásluhu paní Laury nepodceňoval. "Dobře jsi to, matko, zařídila," řekl uznale, "ale doufám, že ani já jsem ve volbě našeho druhého zetě nechybil."

"Když s tím Lydie bude spokojena a nemá tolik ctižádosti, aby se chtěla povznésti nad svůj stav, dá Bůh, že toho nikdy nebude litovati, protože se zdá, že tvůj společník je také dobrý člověk."

"Eh, nic se nezdá," durdil se Šlechta, jenž den ode dne Vávru více si obliboval. "To je ryzí zlato a bude jistě zrovna tak dobrým manželem, jako je znamenitým obchodníkem. A když já uznávám tvou zásluhu o štěstí Hermínino, neměla bys ani ty moji podceňovati."

Leč uplynulo sotva čtrnácte dnů od svatby a radostná nálada manželů Šlechtových počínala se povážlivě kaliti. Směnky baronovy, jež byly vesměs vystaveny na krátkou lhůtu, jak bývá u lidí, jejichž úvěr je přetížen, počaly dospívati. Když pak baronův správce odbýval hlásící se Manichejce významným krčením ramen a odkazováním na milostpána, jehož adresu nemohl nebo nechtěl udati, obraceli se tedy lichváři na šťastného tchána baronova. Pan Šlechta přijímal je též s významným krčením ramen, leč směnky vyplácel aspoň s počátku bez odmluv a bez naříkání.

Dokud vyplacené sumy peněz nedosahovaly tak značné výše, nezneklidňoval se příliš. Však byl tušil, že k tomu dojíti musí. Ano bylo mu skoro zadostiučiněním, že mohl vyplacené směnky jako němé výčitky ukazovati své ženě. Paní Laura, pořád ještě opojena štěstím své starší dcery, myslila, že ty nepatrné papírky nestojí ani za řeč a že jimi blaho Hermínino není příliš draze zaplaceno. Baron přece nezapíral, že má různé závazky, a kdož by mu mohl zazlíti, že maje hlavu popletenou láskou k mladé ženušce, zapomenul před odjezdem do světa urovnati takové malichernosti.

"Však on, až se vrátí z cest, všecko ti vyrovná," ujišťovala, ač tomu snad sama na slovo nevěřila. "Poznala jsem ho a vím, že jako kavalír se nezahodí."

"O vždyť já si ty papírky také dobře schovám, abych, až se mladí manželé vrátí ze světa, přihlásil se o své. Ale tak úplně bez starosti jako ty, přece nejsem. Tvůj baron je právě z oněch kavalírů, kteří si myslí, že slibovat je pansky — —"

"Ty nedovedeš, než podezřívati," hájila paní Laura zetě. "Až užijí trochu světa a vybouří se, bude baron dobrým hospodářem."

"Nu, umoudřiti se již mohl dávno, neboť ta bouřlivá léta má přece již za sebou. Myslím, že měl bych mu přece trochu připomenouti, co na něho při návratu čeká, aby trochu šetřili," nadhodil Šlechta spíše žertem než vážně.

"Ah, to by přece nebylo útlocitné!" zděsila se paní Laura. — "Chtěl bys svému dítěti zkaliti těch několik nejkrásnějších dnů života, jež uplynou mu jako příjemný sen a nikdy se nevrátí?"

"Chtěl bych je jen probuditi ze sna k skutečnému životu. Čím dříve se tak stane, tím méně nepříjemné bude ono probuzení."

"Ne, ne, za nic na světě! Musíš mi slíbiti, Václave, že tak neučiníš!"

Továrník poznával, že jeho paní je nemálo dojata, poněvadž jmenovala ho křestným jménem. Usmál se tedy shovívavě a řekl: "Nu dobře tedy! Počkám plných šest neděl ode dne svatby, ale pakli se do té doby nevrátí, tu přihlásím se nelítostně. Je nutno, abych Hermíně otevřel oči, by poznala pravý stav, v jakém se nachází jejich jmění. Musíš považiti, že nejsem takovým boháčem, abych mohl klidně k tomu přihlížeti, když Edgar a Oskar mrhají, jakobych měl zlatou studnici v domě. To by všecka práce má i Vávrova přicházela nazmar."

Nestalo se bez úmyslu, že Šlechta jmenoval Vávru, aby přiměl paní Lauru k porovnání obou zetů. Poznav, že rána jeho dobře dopadla, byl spokojen a vrátil se zase ke své práci. Leč za několik dnů přišel od mladých manželů dopis, v němž kromě líčení jejich blaženosti byla též žádost, aby "roztomilý papínek" poslal trochu peněz k prodloužení toho blaha. — Došly jim zásoby peněz, jež vzali na cestu a mladí manželé zamýšleli ještě zdržeti se v Babyloně nad Seinou, aby tu užili trochu života.

Otec Šlechta byl nemálo rozhořčen obsahem dopisu, leč ještě více rozčilila ho forma, kterou jeho šlechtický zeť a dcera psali o peníze.

Strhla se o to mezi manžely prudká hádka, neboť paní Laura nemohla ani pochopiti, že by její milované dceři žádost tak zcela přirozená a pochopitelná mohla býti odmítnuta.

"Pomysli přece, že jsou to naše děti a že bys jim ty první zkalil jejich štěstí," domlouvala cituplně manželu.

"Ano, pěkné to štěstí, jen kdyby k jeho udržení byla bezedná pokladna," bránil se Šlechta "již nyní padla na zapravení nejnaléhavějších dluhů Edgarových značná část věna Hermínina a bude li to hospodářství déle trvati, budou brzy hotovi se vším, neboť tolik je jisto, že baron se svým jměním jest hotov již dávno. A pak je také konec manželskému štěstí."

"Ah, ty pohlížíš na vše příliš černě. Což není tu Edgarovo panství?"

"Statky nepochybně do poslední tašky prodlužené," trpce usmál se továrník. "Již to, co je v knihách, zbavuje je vlastně veškeré ceny. A což až se přihlásí ostatní věřitelé, kteří dnes ještě se zdržují, snad z ohledu na mne, snad proto, že úpisy a směnky jejich dosud nejsou splatny. Ostatně již z tohoto dopisu můžeš posouditi jeho povahu —"

"Právě z toho dopisu je viděti, jak se mají rádi a jak velice jsou šťastni."

"Poctivý muž ani při největším štěstí nezapomíná na své závazky. Je vidět, že baron je svrchovaně lehkovážný člověk, jenž nemá ani studu, poněvadž je mu lhostejno i to, jak my o něm soudíme. Musíš přece vědět, že věřitelé, když jeho nenašli, zaklepali u nás. Ba snad je k tomu přímo navedl."

Paní Laura přece jen ztrácela již odvahu hájiti svého zetě. Jen ještě k poslední námitce se vzchopila. "Považ, že baron je sobě a svému postavení též něčím povinen. Je to zvykem lidí velikého světa ztráviti první dny po svatbě na cestách —"

"Ano, ale velice hříšný to zvyk, vyžaduje li místo úroků hned část celého jmění nebo docela vše, čím měly býti dluhy uplaceny. Myslím, že zábavy ve světě užili již dost a že je nyní již svrchovaný čas, aby se vrátili a pomýšleli vážně na urovnání poměrů, v nichž jim bude žíti."

"Ty tedy nepošleš?" malomyslně ptala se paní Laura.

"Jen tolik, co potřebují na cestu domů," odvětil Šlechta hlasem, z něhož paní Lauře vyznělo, že úmysl jeho je nezvratný a že by dále již marně se pokoušela přemluviti ho k větší štědrosti.

"Nech mi zde to psaní," žádala manžela, jenž odcházel po své práci.

"Oh, psaní ano, chceš-li se jím potěšiti; ale adresu jejich ti nenechám," trpce se usmál Šlechta a schoval obálku dopisu, na níž byla firma hotelu do kapsy.

"Což mi chceš brániti, abych dopsala svému dítěti?" zvolala paní Laura tragicky, jakoby se na ni dopouštěl hrozné křivdy.

"Dobře víš, že jsem ti v plnění mateřských povinností nikdy nepřekážel," odtušil továrník. "Napiš co sama za dobré uznáš a já zas napíši své. Oba dopisy pošleme beztoho společně."

"Ah! Skoro se mi zdá, že chceš kontrolovati mou korespondenci?" bojovně ozvala se paní Laura, postrašena myšlenkou, že nezdaří se jí, co zamýšlela.

"Nikdy jsem nekontroloval tvé jednání, ač snad jsem v tom chyboval. Také dnes můžeš býti jista, že nepůjde mi o to, bych četl snad tvůj dopis, ale tolik řeknu ti nepokrytě: Chci zabrániti, abys jim snad ze svých úspor posílala peníze."

"A kdyby? Co by na tom bylo? Což nesmím jednati se svými penězi, jak sama chci? Chceš mne snad již i v tom obmezovati?"

Šlechta usmál se těm slovům trpce. Vždyť vyčítala mu nejinak, než jakoby se na ní dopouštěl bůhví jaké křivdy. Již již měl na rtech ráznou odpověď, leč rozpomenul se, že na něho čeká v písárně tolik práce, a kdyby neskončil ten hovor, že by se k ní ještě nedostal. Mávl tedy odevzdaně či spíše omrzele rukou a hodiv na stůl obálku, kterou dříve schoval, řekl: "Nu, jednej si, jak si sama myslíš, ale všecka odpovědnost padniž jednou na tvou hlavu."

A nemýlil se! Paní Laura vzala opravdu vše, co ze své pokladničky mohla obětovati a přiložila k dopisu, oplývajícímu projevy mateřské lásky a něžnosti několik bankovek. Nějakou chvilku byla přece jen na rozpacích, neměla li by mladým manželům uštědřiti též několik mravných ponaučení, ale neučinila tak. Vždyť věděla, že její muž, ten prosaický, sprostý člověk, učiní tak sám a měrou větší, než ona by kdy dovedla. — Leč zmýlila se v tom, neboť továrník, zabrán již zase nadobro do svých obchodních starostí, na zamýšlené kázáníčko zapomenul a konečně, když již byl svrchovaný čas na odeslání dopisu, spokojil se s pouhými několika slovy, jimiž provázel svou zásilku a radu, aby se mladí manželé brzy vrátili domů.

Leč uplynul den za dnem a baronovic se nevraceli.

"Matka jim patrně poslala více než já," usmál se Šlechta, když si časem na ně vzpomněl. "Nu, konečně — to nás tak neožebračí, přijdou li o nějaký den později. A na více se asi Laura nezmohla.

"Minulo však čtrnácte dnů i tři neděle a baronovic posud nepřijeli. Ba ani nepsali.

"Trestají nás," smál se zase Šlechta potutelně. "Nu, já si to konečně zasloužil, ale že i na tebe se rozhněvali, to je od nich černý nevděk."

Paní Laura měla však ihned vysvětlení po ruce. Jsou mladí — užívají radosti světa, a kdož by jim tu mohl zazlívati, když zapomínají na domov, kde je čekají jen starosti a výčitky. —

Zatím baron Edgar a Hermína opravdu nedělali nic jiného, než že užívali radosti světa, při čemž se trochu hněvali na své staré v Praze, kteří jim oba dohromady poslali příliš málo peněz, než aby se za ně dalo pořiditi těch radostí tolik, kolik oni si jich přáli. Když pak za nedlouho byli zase s penězi u konce, napadlo baronovi, jenž v opatřování peněz byl dosti vynalézavým, že mohli by prodati dům, jejž Hermína dostala věnem. Náhoda, jež bývá vždy příznivější šibalům a lehkomyslníkům, než lidem rozšafným a rozumným, přála i jim. Setkali se v Paříži s Pražanem, jenž znal nejen jejich poměry, ale i Hermínin dům v Krakovské ulici, a ten — vynutiv ovšem notnou slevu — odkoupil dům, pevně jsa o tom přesvědčen, že ho zase s náležitým výdělkem prodá panu Šlechtovi.

Hermína nevzpírala se prodeji, poněvadž uznávala, že jinak nemožno. Nenaučila se nikdy vážiti si peněz, neuměla se odpírati. Vždyť vyrostla ve víře v otcovy miliony a v domněnce, že vše na světě je jen k tomu, aby jí život zpříjemňovalo. A v Paříži ji ve všech ostatních městech, kde ji mužíček její vodil, dalo se tak příjemně žíti.

Pokračování budoucně.